

Til TF-medlemmene

05.12.2022, Deatnu/ Tana

Saksmappe TF-møte 9-10 desember 2022

Scandic Alta

Sak 53/2022: Leders orientering og postlister

Sak 54/2022: Godkjenning av innkalling og sakliste

Sak 55/2022: Godkjenning av protokoll fra TF møte 11. oktober 2022

Sak 56/2022: Valg av 2 protokoll underskrivere

Sak 57/2022: Foreløpig regnskap pr. 30.11.2022

Sak 58/2022: TF budsjett 2023

Sak 59/2022: Endring av TF kontorlokaler

Vi har fått tilbud fra Norsk Villakssenter om å leie lokaler hos de i Tana bru. Disse lokalene er i mye større grad tilpasset vårt behov for areal og ikke minst arbeidsmiljø.

Med forbehold om TF møtets godkjenning til ny leieavtale, blir nåværende leieavtale med Arctic Home sagt opp fra inneværende måned og begynner å løpe fra 1.1.2023.

Vi kan ta i bruk og flytte inn i nye lokaler fra årsskiftet.

Direktørens innstilling:

TF vedtar å flytte administrasjonen fra nåværende lokaler i Deanugeaidnu 1780 til Nasjonalt Villakssenter Tana-Joddu med adresse Ringveien 2.

Sak 60/2022: Orienteringssak: Laksebreveiere i Karasjok - søknad om deling av Karasjok sonen

Karasjok sonestyret sendte følgende styrevedtak fra sonestyremøtet 13.10.2022 til TF:

Sak 2 Deling av Karasjok sonen

Det foreligger et forslag om deling av Karasjok laksesone, der grenseelvestrekningen nedenfor samløpet Anárjohka og Karasjok skiller ut som egen sone. Resterende elvestrekninger Kárášjohka og Anárjohka forblir som egen sone.

Enstemmig uttalelse:

Sonestyret ber om at saken om deling av Karasjok laksesone utsettes. Sonestyret forventer at bakgrunns materialet for delingen fremlegges for sonestyret i Karasjok, før TF gjør sitt vedtak.

Sak 61/2022: Tilleggsorientering om pukkellaksuttak

Miljødirektoratet har gitt tydelige signaler på at sperregruppe for bekjempelse av pukkellaks ikke kommer i mål med en full sperring av Tanavassdraget i 2023. Miljødirektoratet uttrykte at det utprøvde ledegjerdet vil være en tilstrekkelig ordning. TF vil i samarbeid med Miljødirektoratet og Veterinærinstituttet utforme tekniske tilpasninger av det utprøvde prosjektet. Den største utfordringen er per i dag utforming av sorteringsanlegget, noe som har vært signalisert fra TF til sperregruppe.

Avhengig av tilstrekkelig sorteringssystem, vil sperringen i 2023 kun ta en betydelig andel av pukkellaks, noe som foreløpig er spekulativt, men det er fremdeles målet. Allikevel vil en betydelig mengde pukkellaks invadere Tanavassdraget.

Basert på erfaring fra de fleste andre lakseførende vassdrag i Finnmark, vil et spredt uttak i form av not, drivgarn, osv. i selve vassdraget, ha en beskjeden effekt sammenlignet med et sperregjerde. Derfor bør innsatsen legges tyngst på selve tilpasningen av dagens prototype. Deretter vil uttak andre steder i vassdraget være velkommen.

Når det gjelder uttak med bevegelig redskap (drivgarn, not, kastegarn, stang,...) er det avgjørende at området der det opereres er fritt for atlanterhavslaks. I en betydelig andel av tilfeller har pukkellaks en lei tendens til å samle seg i lag med atlanterhavslaks (egne observasjon i ca. 50 elver i Troms og Finnmark). Utfordringen kan enkelt løses med en passasje med vannkikkert fra båt eller ved snorkeling, noe som bør komme frem som pålegg.

For å optimalisere uttaket vil en befaring av vassdraget fra helikopter eller drone være til hjelp, for å kunne identifisere de største konsentrasjoner og ha en målrettet innsats ved viktigste lokaliteter.

Uttak med fast redskap bør kunne brukes der man er kjent for vandringsrute for atlanterhavslaksen for å kunne unngå disse. Fangst av laks må føre til umiddelbar endring av plassen.

Direktørens innstilling

TF bistår prosjektansvarlig der uttaket er den mest effektiv.

Pukkellaksuttak i Máskejhoka

Det kom muntlige signaler fra Miljødirektoratet om at TF kunne ta ansvar for uttak av pukkellaks i Máskejhoka. Dette ble argumentert at elven er i størrelsesorden med andre elver, der lokale forpakter tar selv ansvar for uttaket. Forslaget innebærer fremdeles at direktoratet via Veterinærinstituttet tar ledelsesansvar for uttak i hovedelva.

TF rådgiver har allerede vært i tett dialog med Erik Frøyland som representerer Miljødirektoratet angående uttaket i Máskejhoka. TF rådgiver i lag med Eirik Frøyland har samarbeidet på felt i dialog med TF oppsyn for valg av lokalitet, samt måling av dybdeforhold som muliggjør bestilling av felle. Planen vurderes som konkret og realistisk gjennomførbar for TF. I tillegg gir felle mulighet for testing av en ny metode for skånsom sortering av fisk tiltenkt av rådgiveren.

Et kamera installert ved ledegjerdet utgangen i forkant av pukkellaks oppgangen er ønskelig for å registrere oppgangen av laks og kunne fungere som telle-stasjon.

Direktørens innstilling

TF kan ta av seg ansvaret for uttak av pukkellaks i Máskejhoka.

Sak 62/2022: Innstilling til fiskeregler for 2023 og for perioden 2024 – 28

Sjøørretfiske på grenseelvstrekning

Representanter for lokale fiskeinteresser kom med forslag gjennom den finske delegasjon om et stangfiske (flue) etter sjøørret, åpnet for både lokale- og tilreisende fiskere, fra 5. august til 31. august på 21 ulike avgrensede områder, fordelt på grenseelvstrekning fra øvre deler av Anarjhoka til Storfossen.

Valg av områder er basert på lokale erfaringer, som tilsier at områdene tilrettelegger for fangst av sjøørret, mens fangst av laks antas å være minimal under den angitte perioden. Begrunnelsene fra lokale fiskeinteresser for et slik fiske er:

- 1) Sjøørret anses som en predator på laksunger og bør dermed bekjempes gjennom et fiske.
- 2) Sjøørretfiske er under et forbudt for fiske etter laks, det mest attraktive for tilreisende fiskere og gir dermed mulighet til å beholde et inntektsgrunnlag basert på salg av fiskekort. Samtidig er turister nødvendig for å holde fangstraten høy.

Forslaget med avgrensede områder ligger under *vedlegg 1*.

Rådgivers vurdering

Forslaget er komplekst å analysere ved at det innebærer både biologiske og rettighetsbaserte, samt kulturelle aspekter.

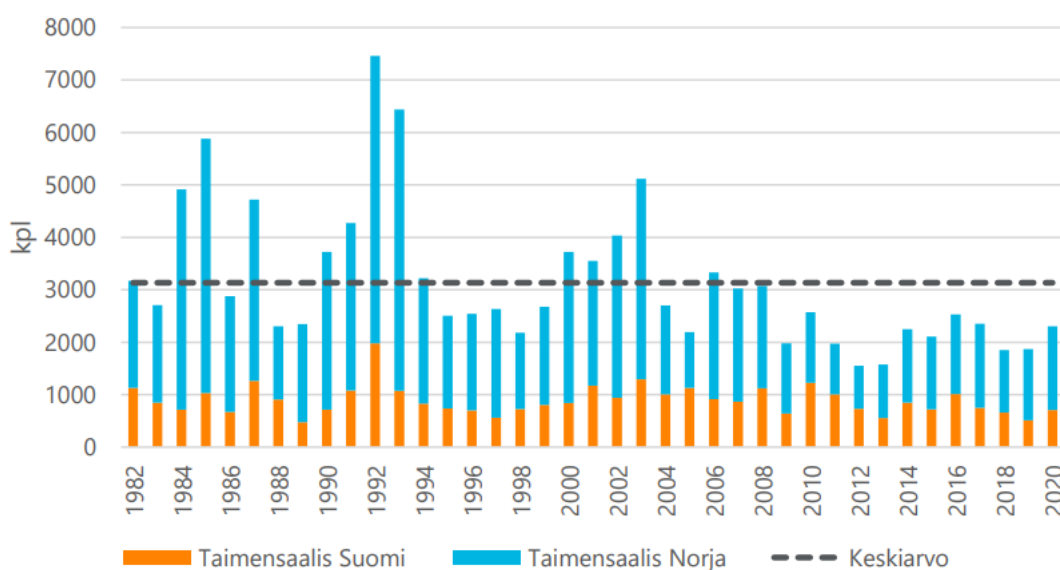
Først er det viktig å redegjøre for biologiske aspekter knyttet til predasjon, bestandsutvikling hos sjøørret, og særlig mulighet for bifangst av laks. Deretter, hvilken betydning vil et fiske etter forslaget ha for både bestanden av sjøørret og predasjon? Deretter er det viktig å gå gjennom en refleksjon ovenfor betydningen av en økt tilrettelegging for turistfiske i kommende periode, med en økende trend til fangst og slipp-fiske på laks som potensielt resultat.

Når det gjelder de biologiske aspektene tilsier både lokal biologisk kunnskap og senere undersøkelser fra «predator-prosjektet» i regi av Nina og TF, at sjøørret er en predator på laksesmolt. Dagens kunnskap viser at i deler av vassdraget er det en betydelig andel smolt i sjøørretens magesekker under smoltsutvandringsperioden.

Iht. forslaget hensikt, for å kunne vurdere i hvilken grad sjøørret er en trussel for laksebestanden og dermed i hvilken grad sjøørret bør beskattes hardere, må man ta hensyn til et bredere spekter av økologiske interaksjoner mellom laks og sjøørret, enn predasjon fra individer alene, og over en lengre tidsperiode enn smoltutvandringstid.

Det første grunnleggende spørsmålet, for å danne seg en helhetlig vurdering rundt påvirkningen fra selve predasjon, ettersom sjøørret spiser laks, er hvor mye sjøørret som finnes i Tanavassdraget, og mulige endringer i bestandsstruktur som kan føre til økt predasjon.

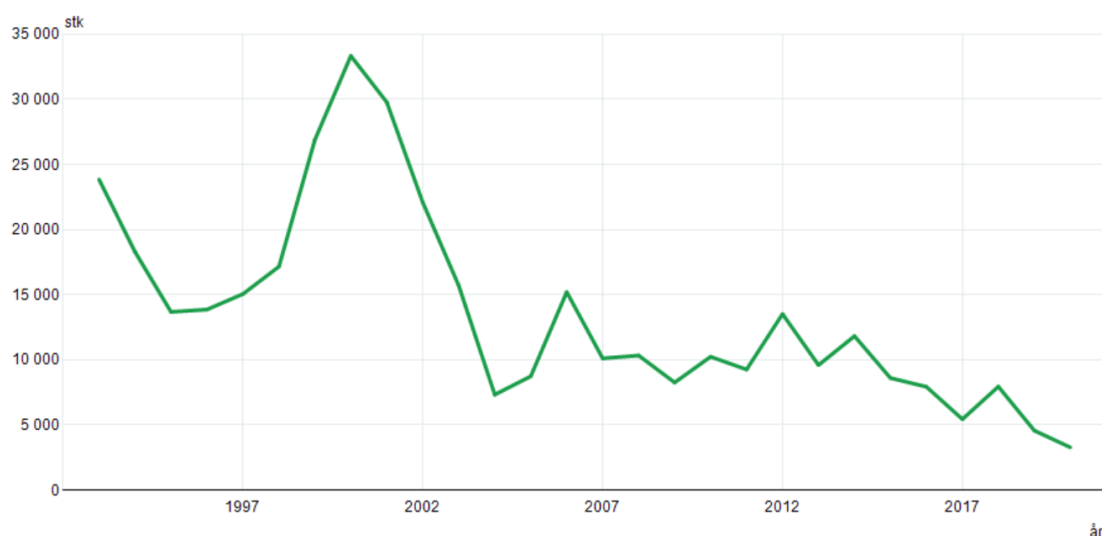
Ut ifra fangststatistikk, er det lite som tilsier at selve antallet av sjøørret har økt betraktelig (Pohjola mfl. 2022). Antall fanget sjøørret varierer mye, fra rundt 7500 til under 2000 individer i året i hele vassdraget (figur 1). Fra 1982 til i dag er det en negativ trend i antall fanget sjøørret. Fangststatistikken er usikker, den ene grunn er manglende rapportering, den andre er endringer i fiskemetoder og regelverket. Når det gjelder rapportering er det rimelig å anslå at rapporteringsandel ikke er dårligere i dag enn tidligere, i tillegg har fangsten fra fiskere som manglet rapportering blitt lagt til i fangstberegning basert på beregnet fangst. Med forbehold at fangsttrykket ikke er vesentlig endret, kan fangstrapportering gi en brukbar indikasjon på bestandsutviklingen. Fangstrapporteringen viser også at fangsten ikke var nevneverdig høyere før og etter 1989, da fiske med garn etter andre arter gikk fra alle lokale fiskere, til kun laksebreveiere.

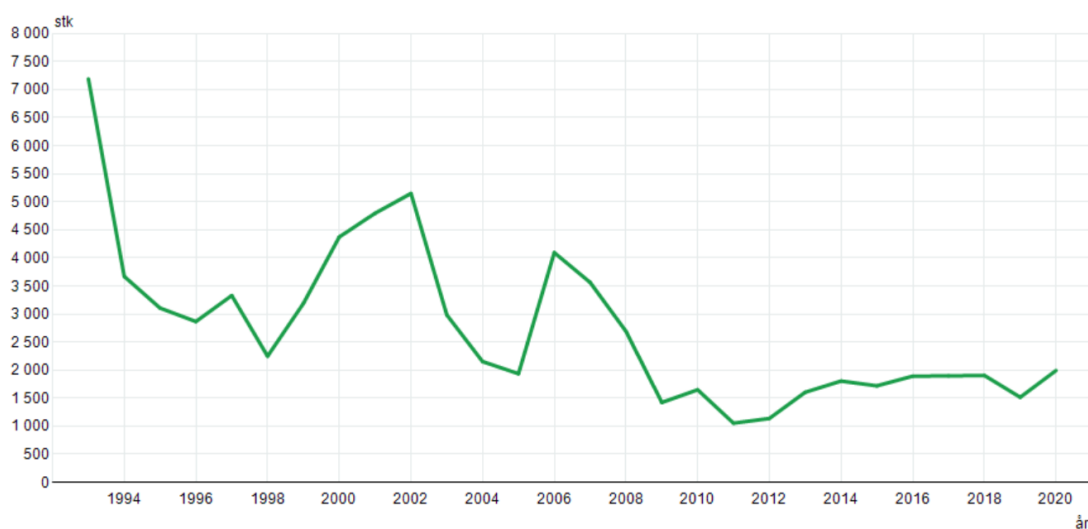
Figur 1. Estimert fangst av sjøørret i Tanavassdraget fra 1982 til 2020. (Fra Pohjola mfl. 2022)

Et interessant aspekt når man ser på bestandsutvikling i store trekk, er at bestandsutvikling hos laks og sjøørret er svært lik (figur 2). Noe som kan forklares ved at av alle artene i Tanavassdraget, er laks og sjøørret de to fiskeartene som er nærmest beslektet og har mest lignende livssyklus. Det vil si at om man bekrefter korrelasjonen, kan sjøørret bidra til forståelse rundt laksebestandsutvikling. Ettersom sjøørret sjeldent vandrer langt ut i havet, kan en nedgang i dens bestand korrelert med en nedgang i laksebestand, fortelle oss at problemet ligger nærmere enn antatt.

08991: Elvefiske. Fangst, etter år. Avliva fisk, Tana m/bielver (norsk del), Laks i alt (stk).

08991: Elvefiske. Fangst, etter år. Avliva fisk, Tana m/bielver (norsk del), Sjøaure (stk).

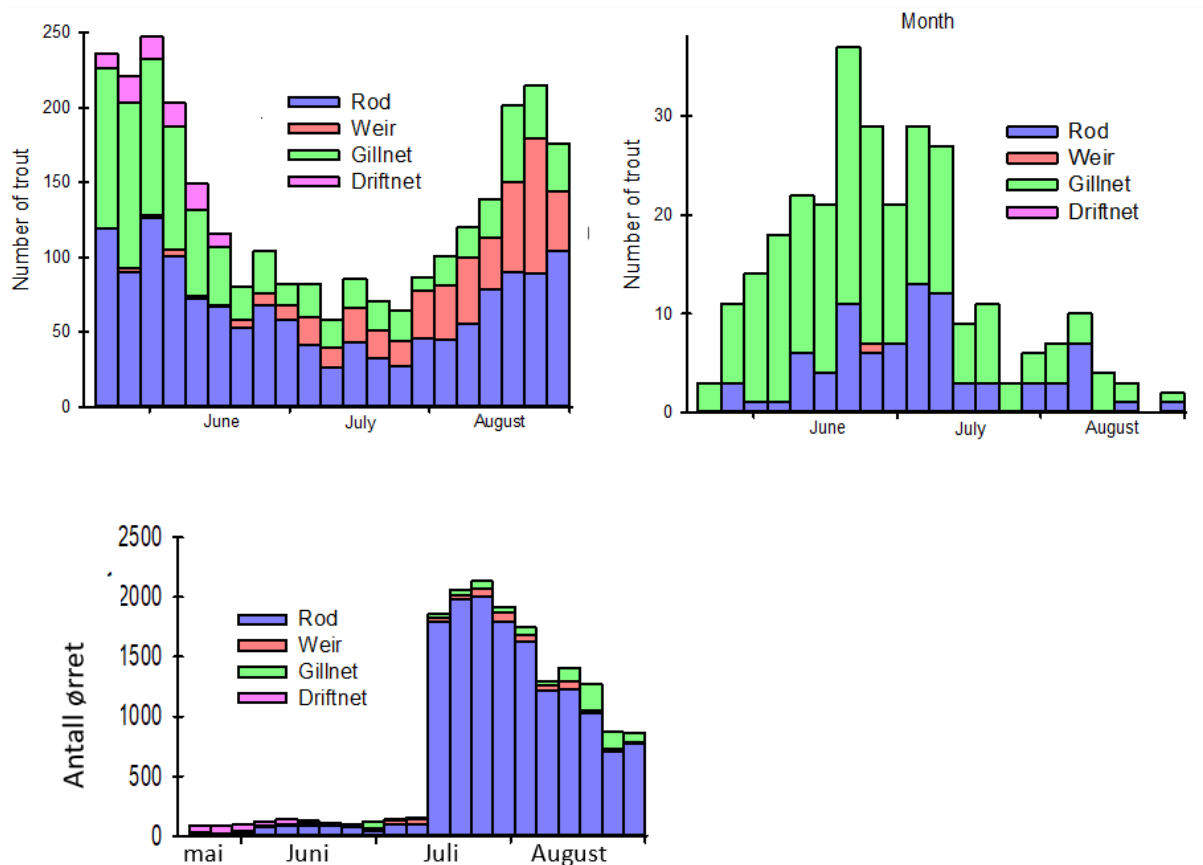
Figur 2. Antall laks (øvre) og sjøørret (nedre) fanget i Tanavassdraget. Den svake økningen for sjøørret siden 2012 korrelerer med et økende fiske i munningsområdet. Hoved trekk for bestandsutvikling er svært likt for sjøørret og laks i Tanavassdraget. Bestandsutvikling hos sjøørret kan dermed bistå til forståelse av nedgangen, ved at livssyklus er nærmest likt, med uttak for lange sjøvandring. Den samme trenden observeres i Neiden. (Tall - SSB)

Selv om antall individer kan ikke beskrives til å ha økt betraktelig, er det lite tvil på at størrelse på individene har hatt en markant økning siden begynnelsen av 1990 tallet. Basert på de få ørretene analysert under predator-prosjektet (32 individer) (Svenning mfl. 2020) har andelen av større ørret, naturlig nok, en økt tendens til predasjon på laksesmolt. I teorien vil et fiske ha en reduserende effekt på bestanden, gjennomsnittlig alder, samt størrelse på fisken, og dermed en reduserende effekt på predasjon fra sjøørret på laksesmolt. Etter Svenning mfl. (2020), har allikevel de alle største individer en lavere tendens til predasjon på smolt. Noe som kan forklares ved at disse har en mindre tendens til næringssøk i selve vassdraget. Antallet analysert fisk er foreløpig for tynn for å kunne dra denne konklusjon.

Kommende spørsmål er om et fiske på finsk side, begrenset til 21 områder fra 5. til 31. august, kan ha en merkbar effekt på å redusere predasjon fra sjøørret på laksesmolt? Gjennomsnittsfangsten av sjøørret for hele Tanavassdraget fra 1985 til 2020 viser at andelen av sjøørret fanget på finsk side ligger på 31 % av den totale fangsten (Domaas og S. Johansen 2021). Dette under et fiske etter laks, som ikke skiller seg vesentlig fra et fiske etter sjøørret. Mellom 2018 og 2020 ble det på norsk side fanget mellom 55 og 76% av sjøørret mellom Langnes og munningen. Dvs. at fangst av sjøørret i munningsområdet ligger på ca. 50 % av den totale fangsten i vassdraget de seinere år og under et normalt fiske.

Ettersom sjøørretfisket i munningsområdet allerede er dominert av finske tilreisende, er det mulig at en betydelig andel av tilreisende fiskere som ønsker å benytte seg av den foreslåtte ordningen på finsk side av grense strekningen, sprer seg i større grad på de ulike soner istedenfor å fiske kun i munningen. I et slik tilfelle kan en tilrettelegging for sjøørretfiske som fordeles på flere soner enn bare munningen, føre til en spredning av fiskere uten å føre til en merkbar økning i selve antall fiskere. I tillegg vil spredningen skje på soner der fangbarhet av sjøørret sannsynligvis er lavere enn i munningsområdet (Niemelä mfl. 2016) (figur 3). I et slik hypotetisk senario, kan resultatet av ordningen ha en tilnærmet null effekt på sjøørret bestanden ift. til dagens ordning.

Figur 3. Niemelä mfl. (2016). Sesongfordeling av fangst av ørret på finsk side av Tanaelva (øverst, vestre), Anárjohka (øverst, høyre), og nedre norsk del av Tanaelva, fra Tanamunningen til riksgrensen (Polmak) fordelt på ulike fangstredskaper i perioden 2004-2014. Legg merke til det lave fangsten i august i Anárjohka opp mot finske forslaget og tallene på norsk og finsk side.

TF administrasjon har et pågående arbeid for å vurdere om de foreslåtte områdene er akseptable med tanke på bifangst av laks, ved innsamling av lokal kunnskap på norsk side av foreslåtte områder, med spørreundersøkelser hos både stangfiskere og fiskeoppsynet. Et annet mål med arbeidet er å vurdere om ordningen er av interesse for lokale stangfiskere på norsk side av elven (siden det finske forslaget dreier seg kun om stangfiske). Så langt er noen av områdene vurdert som trygge, med lav mulighet for fangst av laks, enkelte bør justeres og enkelte virker ikke aktuelt i sin helhet. Sjansen for å fange laks på disse områdene kan ikke ekskluderes og vil sannsynligvis variere stort. En evaluering ila. og etter sesongen vil kun gi en bedre vurdering. Omså eventuelt med snorkeling i områdene.

Ettersom fiske etter sjøørret med stang er knapt annerledes, hverken i form av teknikk eller utstyr (også innad de foreslåtte redskapsbegrensningene), enn fiske etter laks, er mulighet for utvikling av praksisen «fang og slipp» etter laks høyst mulig. Eksempel på en slik praksis finnes bla. i Salangselva (Sør-Troms). Elven er stengt for fiske etter laks, men åpen for sjøørret og sjørøye, med redskapsbegrensninger, uten område begrensninger. Andel rapportert laks fanget under «sjøørretfiske» har de siste 10 årene vært fra ca. 1/3 del til likt andel fanget sjøørret (ssb).

En samlet vurdering fra NINA (nina.no) basert på flere undersøkelser av overlevelse fra fang og slipp, viser at rundt 7% av laksen dør etter fang og slipp, i tillegg må i underkant av 10% avlives etter fangst

pga. skader som gjør utslipp uforsvarlig. Dvs. en total dødelighet på omtrent 15 % (uten å ta i betraktning at samme fisk kan fanges flere ganger). NINA legger også til at temperatur over 18 grader og lengre kjøring øker risikoen for dødelighet. Laks fanget under et sjøørretfiske med lett utstyr i august har dermed dårligere forutsetninger for å overleve.

Konklusjon

Effekten av fiskets hensikt som en reduksjon av predasjon fra sjøørret, kan være marginalt ift. dagens situasjon, ettersom «bi-effekten» av utvidelsen av sjøørretsoner kan resultere i en fordeling av fiskeinnsatsen fra munningen og oppover uten at fangstraten økes nevneverdig.

Sjøørret er med lite tvil, det mest attraktive alternative fisket, etter laksefiske, for både lokale og tilreisende stangfiskere. Avhengig av hvor lenge stengning eller begrenset fiske etter laks vil vedvare, kan fiske etter sjøørret få en økende interesse og deretter være av betydning for sjøørretens bestandsstatus.

Praksisen skiller seg ut fra mer tradisjonell beskatning av andre arter med småmaskede garn, som i motsetning til et målrettet fiske etter sjøørret, beskatter jevnt de fleste fiskearter. Konkurransen mellom laks og andre arter (ift. både habitat og næring) har en potensiell negativ effekt for laksebestanden, som er minst like høy som predasjon. En skjev beskatning av kun predatorer, kan føre til en uheldig økning i andel konkurrenter. Et mer diversifisert fiske etter andre arter med stang er mulig, men interessen i Tanavassdraget er per i dag svært lav hos stangfiskere.

At interesser fra finsk side ønsker en slik ordning for å beholde et inntaksgrunnlag i form av fiskekortsalg og annen inntekt gjennom turistnæringen, er legitimt. At utviklingen kan dra mot et fang og slipp-fiske etter laks er noe man bør ta høyde for. Dødelighet av fanget laks, kan som nevnt tidligere være høy, særlig pga. mulig høy vanntemperatur. I verste fall kan dødeligheten påført fra et slik fiske tilsvare den andelen som ønskes beskattes under et kulturbetinget fiske etter laks, men av finske tilreisende. Ordningen er ikke optimal og bør i det minste gis mulighet til justering etter evaluering.

Allikevel, hvis ordningen av fiskeregler beholdes slik som i 2022, der fiske etter andre arter praktiseres uten områdebegrensninger og forbud for fiske i stryk, vil forslaget om avgrensede områder være et bedre alternativ. Ikke minst for oppsynet sin del.

En tilsvarende ordning på norsk side, bør heller fokusere på uttak av gjedde med avgrensede områder, der bruk av tyngre typiske gjedde stangredskaper kan brukes. *Flere studier har vist at selv et tradisjonelt sportsfiske etter gjedde er svært effektivt (Pierce mfl. 1995; Pierce & Cook 2000) og kan føre til en betydelig dødelighet i gjeddebestander (Johnson & Martinez 1995) (i Svenning mfl. 2020).* Ut ifra lokale tilbakemeldinger er det sterk antydning på at gjeddebestanden i vassdraget har økt over tid, noe som korrelerer med tilbakemeldinger om økt plantevekst i vassdraget, som er et godt habitat for gjedde. Økt temperatur bidrar også til større inntak av fisk og dermed bedre vekst og muligens høyere forplantningsevner (ref.).

Referanser:

Pohjola, J-P., Orell, P., Kylmäaho, M., Kuusela, J. & Erkinaro, J. 2022. Tenojoen taimen : Saaliit ja taimenkannan rakenne vuosina 1981–2020. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 30/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 27 s.

Svenning, M-A., Johansen, N.S. & Borgstrøm, R. 2020. Predasjon på laksunger i Tana. Med hovedvekt på diett hos gjedde og sjøørret. NINA Rapport 1648. Norsk institutt for naturforskning.

Niemelä, E., Länsman, M., Hassinen, E., Kuusela, J., Johansen, N., Johnsen, K.M., Kylmäaho, M., Haantie, J. og Kalske, T.H. (red.). 2016. Sjøørret (Salmo trutta, L.) i Tanavassdraget. Fangst og økologi. Rapport nr. 1-2016 Fylkesmannen i Finnmark.

Domaas S. og Stubbraaten Johansen N. 2021. Sjøørreten i Tanavassdraget- Kunnskapsstatus. TF-rapport nr. 2021-3

Direktørens innstilling

Fiske etter andre arter bør i størst mulig grad beskutte artene på likt nivå for å unngå en ubalanse mellom predatorer og konkurrenter, slik det har vært praktisert på tradisjonelt hvis. TF bør, i lag med andre aktører, igangsette et informasjonsarbeid for å verdsette et mangfoldig fiske, som tidligere var en del av kulturen i Tanavassdraget, og jobbe parallelt for at fiskereglene åpner for det, istedenfor å rette alt fokus på kun én art (sjøørret).

TF bør behandle det finske forslaget med en viss kritikk i forhold til både målretning, periode, avgrensede områder, og en mulig tilrettelegging for fang og slipp av laks. TF bør sette tydelig krav om at stangfiske etter andre arter i stryk begrenses til et minimum og i avgrensede områder. TF bør be om en juridisk mulighet innad fiskereglene for å kunne kreve ytterligere tilpasning, eller stans av ordningen, etter sesongevaluering.

En benektelse av ordningen kan føre til en forverring av dialogen og samarbeid med lokale interesser på finsk side. Dette bør unngås, samtidig må tydelige krav til ordningen komme frem. Et av kravene bør, etter vurdering fra norsk side, være å avgrense foreslåtte områder ytterligere, enkelte bør fjernes. Færre områder vil også kunne være mer i henhold til oppsynskapasitet på finsk side.

TF bør fortsette arbeidet, eventuelt i form av høringsbrev til lag og foreninger, for å vurdere om en slik ordning er ønskelig på norsk side.

Grunnregel for laksefisket

KLD i epost fra 23. november 2022 beskriver følgende angående forhandlingsprosess av grunnregel for laksefisket:

«Finland har vært tydelige på at de ønsker et begrenset fiske som utgangspunkt, og at man heller kan stanse fisket dersom den årlige vurderingen tilsier at det er nødvendig. KLDs utgangspunkt har vært at det er bedre å ha som utgangspunkt at fisket er stengt, men at det kan åpnes dersom årlig vurdering tilsier at det er mulig. TF har vært enige med Finland.

For å forsøke å enes i dette spørsmålet har vi sett på muligheten for å ha et begrenset fiske som utgangspunkt, men med en klar regel om at det bare skal fiskes på bestander som er gule eller grønne».

Grunnregel:

Ta inn i § 11:

Fiske etter laks er tillatt mandag-onsdag i uke xx og xx med garn og stangredskaper. Laksefiske er kun tillatt for fastboende/rettighetshavere.

Dette fordrer endring i en rekke bestemmelser som gjelder fiskeutstyr og fisketider (§§ 5, 7, 11, og å ta inn de gamle bestemmelsene om fisketid for drivgarn, settegarn og stengsel, +++)

NY § 33:

For å sikre gjenoppbygging av laksebestandene og bevaring av mangfoldet i bestandene, skal det kun tillates fiske på bestander som har mer enn 40 % sannsynlighet for å nå gytebestandsmålet. Når det fiskes på bestander som har mellom 40 og 75 % sannsynlighet for å nå gytebestandsmålet skal det sannsynliggjøres at fisket ikke vil ha innvirkning på bestandenes utsikter til å nå gytebestandsmålet.

Det skal ikke åpnes for fiske på bestander som har mindre enn 40 % sannsynlighet for å nå gytebestandsmålet.

For bestander som har mer enn 75 % sannsynlighet for å nå gytebestandsmålet, kan ansvarlige myndigheter utvide fisketidene, og også åpne for fiske for tilreisende fiskere.

Kun rettighetshavere/fastboende kan fiske jf. første ledd (og andre relevante bestemmelser)

Som et følge av forslaget, er det kommet signaler fra den finske delegasjon om et ønske om å utvikle «trafikklyssystemet». Fargekoden beskriver hvordan elvene i vassdraget presterer basert på direkte registreringer, eller estimering av årlig oppgang av fiske ift. oppnåelse av gytebestandsmålene for hver elv. Avvikling av dagens system betyr med andre ord at man tillater et fiske uavhengig av bestandssituasjon.

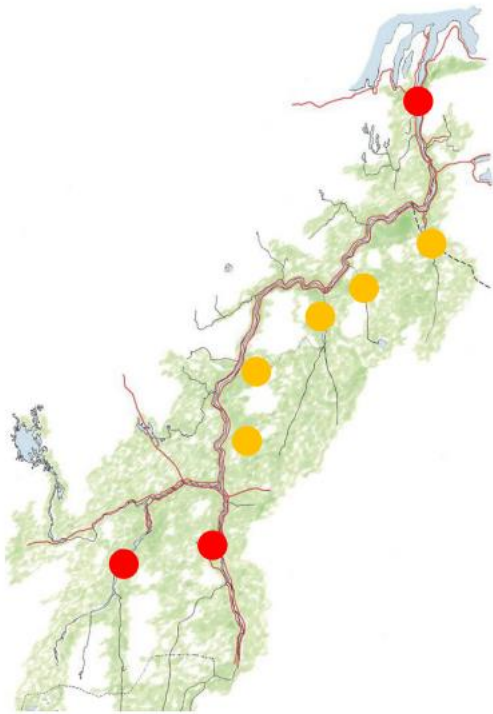
Forvaltningsbasert oppnåelse av gytebestandsmål kan oppleves som rigid, inntrengende, og basert på diskutabile tall, men uten et konkret alternativ, er systemet den beste vi har. Et mindre rigid forvaltningssystem innebærer at ulike fiskeinteresser viser forståelse for dette. Enn så lenge eksterne fiskegrupper, særlig bestående av tilreisende, har adgang til vassdraget, er et system basert på en felles kulturell forståelse å anse som utopisk med dagens tilstand.

Tanavassdraget, sammen med de fleste vassdrag i Nord-Norge ligger på en bunn nivå. Vitenskapelig råd for lakseforvaltning beskriver følgende for hele Nord-Norge (fra Vesterålen til grensa mot Russland): *Imidlertid har det fra 2016 vært en nedgang, og totalinnsiget i 2021 var det laveste i tidsserien fra 1989.* Det er dermed all grunn til å opptre på en meget skånsom måte. Lite tilsier at den brå nedgangen vi har hatt siden 2016 kun skyldes et fiske. Allikevel, om det ikke er økt oppgang i kommende år, frem til flaskehalsen(e) er identifisert og eventuelt løst, er eneste mulige tiltak en begrensning av fisketrykket. Det må parallelt settes meget tydelige krav til forvaltningen for at dagens tilstand identifiseres, og løses snarest mulig.

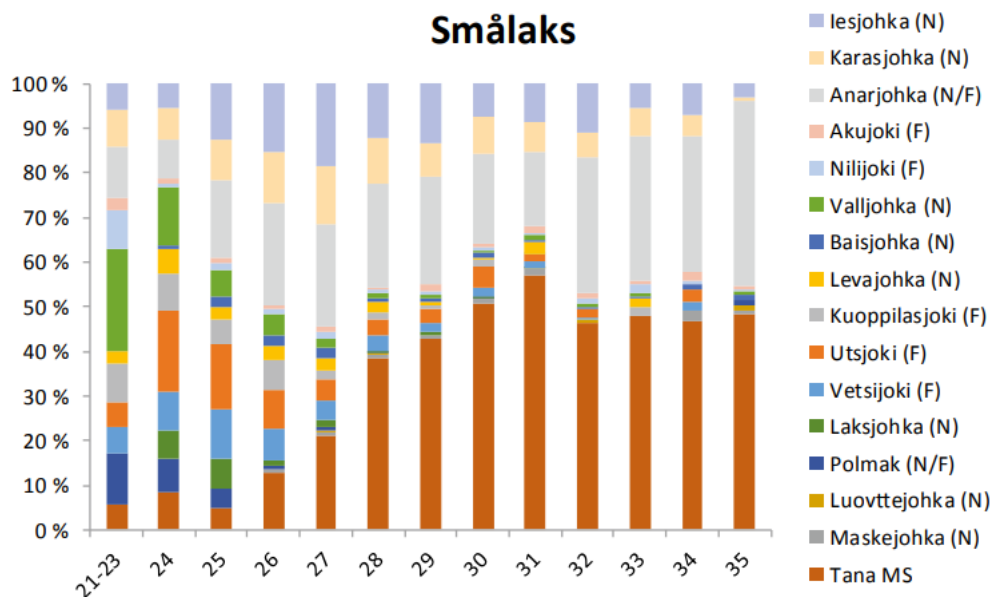
Et nullfiske etter laks er utvilsomt, og på kort sikt, den mest forsiktige tilnærmingen. Et kulturbetinget fiske, med et uttak begrenset til 5% av antall laks i hele Tanavassdraget er også en forsiktig tilnærming, spesielt hvis den planlegges godt.

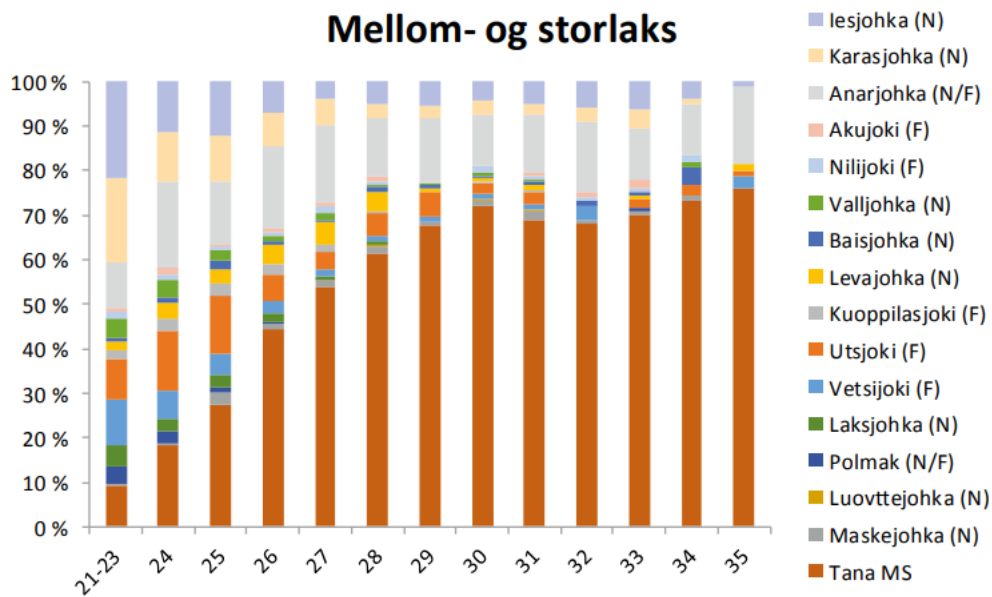
Grunnregel for et slik fiske bør være at den i størst mulig grad skåner laksebestandene som ligger på de laveste nivå, og at uttaket spres så mye som mulig utover de andre bestandene. Forslaget fra KLD er i tråd med den foreslåtte grunnregel, ved at bestandene som ligger under 40% av gytebestandsmåloppnåelse må skånes.

For å kunne få til et begrenset fiske, basert KLD sitt forslag, i praksis, kan fisket stenges i sideelvene med svært dårlig bestandsstatus (kart 1) og bruke kunnskapen knyttet til oppvandringstider for hovedelven (figur 4).

Kart 1: Kartsammendrag av bestandsstatus i årene 2018-2021 for de vurderte delene av Tana-vassdraget. Oransje = samlet sannsynlighet for å nå gytebestandsmålet under 40 %, bestanden har hatt et utnyttbart overskudd i minst 3 av de siste 4 årene. Rød = bestanden hadde et utnyttbart overskudd i mindre enn 3 av de siste 4 årene. Rapport OFG 2021

Figur 4: Beskatning av noen ulike bestander i hovedelva i Tana gjennom fiskesesongen (angitt som ukenummer). Analysen er basert på rundt 20 000 skjellprøver fra laks fanget i Tana-hovedelva i fem år (2006–2008 og 2011–2012). I tillegg til over 20 000 laks fanget langs kysten av Troms og Finnmark i 2011 og 2012. Dvs. 40 000 laks totalt. (Data publisert i bla. Ottar nr. 316. 2017 og i Vähä mfl. 2017)

Basert på en samlet beregning av måloppnåelse for perioden 2018-2021, er et begrenset fiske etter KLD sitt forslag lite realistisk. Med mindre andelen laks som nådde gyteplasser i 2022 pga. stenging i fisket, kan føre til en noe forbedret situasjon i den neste 4års periodeevaluering, men dette er usikkert.

Forskning og overvåkingsgruppen (FOG) i statusrapporten 2021, anbefalte følgende: *Gitt denne forventningen anbefaler vi sterkt å holde laksefisket enten stengt eller bare åpne for et svært begrenset fiske i 2022.* I 2022 anbefalte FOG følgende: *De fire største laksebestandene i Tanavassdraget (hovedelva, Anárjohka, Kárášjohka, lešjohka) er imidlertid nå i en enda mer prekær situasjon etter å ha falt fra oransje til rød statuskategori. Rød kategori er forbeholdt en situasjon der en bestand har vært uten utnyttbart overskudd i minst to av de siste fire årene. Dette er en kritisk situasjon og intet fiske bør da tillates.* (FOG -Rapport 1-2022). Legg merke til at anbefalingen endret seg fra 2021 til 2022, antakeligvis basert på observasjoner fra 2022 som viser lite tegn til bedring.

Under de svært dårlige år for laksebestanden, er grunnlaget for et begrenset kultur-betinget fiske at lokale fiskere får mulighet til å opprettholde sin kultur, samtidig som at uttaket begrenses til et strikt minimum. Dette vil være i tråd med anbefalinger av 2021 fra forskning og overvåkingsgruppen.

Direktørens innstilling

KLD sitt forslag støttes, men det kan legges til at dersom detaljregulering for et svært begrenset fiske sørger for å ha en marginal effekt uavhengig av bestandsstatus, kan denne tillates.

Forslag fra Finland om at elven betraktes som åpent, frarådes støtt, bla. pga. erfaring en slik ordning førte til under fjoråret sesong.

Et kulturbetinget fiske må begrenses til kun fastboende, også på finsk side.

I tillegg til tidsbegrensninger, må det sikres at den totale beskatningen fra et slikt fiske ikke overstiger 5% av den totale laksebestanden via en kvoteordning. 5% av bestanden bør baseres på et forsiktig anslag av årets oppgang. (En slik ordning kan oppnås ved tildeling av strips med kode som festes på tvers av laksens munn, til fiskere som ønsker å delta (eventuell via en påmelding i forkant av sesongen).

Alt av hunnlaks som er i stand til å leve videre, settes ut igjen. Det setter et realistisk krav til jevn røkting av faststående redskap. Dette vil redusere innvirkning av fisket på oppnåelse av gytebestandsmål.

Fisket kan ikke utføres før uke 28 for å skåne laksebestandene i lešjohka og Kárášjohka. Oppvandringstid for laks fra Anárjohka vanskeliggjør valg av periode. Det anbefales at tidsrom for fiske i hovedelva avklares med forskere, som har vært ansvarlig for studiet som identifiserte beskatningstid for de ulike bestandene.

Ettersom alle sideelver i Karasjok kommune er i kritisk dårlig tilstand, er det lite realistisk at noen av disse åpnes, også for et svært begrenset fiske. En mulighet er å gi laksebreveiere i Karasjok adgang til et samfiske med laksebreveiere i Tana.

Når bestandene har nådd mer enn 75 % sannsynlighet for å nå gytebestandsmålet, må adgangen til tilreisende begrenses ytterligere ift. dagens avtale, slik at dagens situasjon ikke gjenoppstår.

Fiskekort for tilreisende for fiske etter andre arter

Et fiske for andre arter fra tilreisende kan tillates dersom den begrenses til områder der fangst av laks vurderes som nærmest umulig. Et slik fiske bør tilrettelegges for en mest mulig variert beskatning på tvers av fiskeartene.

Krav til desinfisering/ tørking av utstyr

Invaderende og uønskede organismer er en av de største og stadig økende trussel for vassdragsnatur. Erfaring fra pukkellaks viser hvor viktig det er med igangsetting av forebyggende tiltak i et tidlig stadium.

Vasspest (*Elodea canadensis*) er en svært invaderende og inntrengende vannplanteart som utgjør en reell risiko for Tanavassdraget. Platen trives i middels- til næringsrikt vassdrag, noe som er tilfelle i Tanavassdraget. Ødeleggelse av habitat for laks og flere fiskearter, samt eutrofiering vil være et resultat av innførsel av vasspest i Tanavassdraget. Planten ble først introdusert fra Nord-Amerika til Stor Britannia i 1836, og første gang introdusert i Norge i 1952. Den største reelle trussel for Tanavassdraget er en introduksjon via Nord-Finland og Nord-Sverige, ettersom arten er nå etablert i Torneåvassdraget, helt opp til Kilpisjävri. Et fragment på noen millimeter av planten er tilstrekkelig for å oppnå full spredning.

Miljødirektoratets handlingsplan mot vasspest beskriver flytting av båter, ulike typer redskap eller maskiner mellom vassdrag som viktigste spredningsvei. Handlingsplan beskriver vasking og tørking

av fiskeutstyr, båt, kano, kajakk, tauverk, fottøy og annet utstyr som eneste mulighet for å forebygge spredning. Dvs. at desinfisering alene ikke er tilstrekkelig.

Av utstyr som er den mest utfordrende å desinfisere/tørke er vannjetaggregat (som påhengsmotor, eller vannskuter). Ved at aggregat pumper inn både vann, plante og ev. fiskerister. For at denne skal desinfiseres, må hele anlegg i et kar med desinfiserende væske og pumpe den inn og ut. Tørking er også mer utfordrende enn med vanlig propell.

I tillegg, på samme måte som gyrodactylus s., bør informasjonskampanje på plass.

En spesifisering om behov for vasking og tørking, i tillegg til desinfisering, for fiskere som har vært i et annet vassdrag er i henhold til både handlingsplan mot vasspest og *Forskriften om fremmede organismer*, herav § 9. *Forbud mot utsetting og omsetning - Det er forbudt å sette ut og omsette organismer som er oppført i vedlegg I hvor vasspest er oppført.*

Direktørens innstilling

Følgende endringer (feit bokstav) i fiskeregler foreslås for § 32.- *Tørking og desinfisering av fiskeredskap og båter*

*Fiskeredskap og annet fiskeutstyr, samt båter og andre transportmidler som har vært benyttet i annet vassdrag skal være **vasket for jord og annet organisk material, tørket eller og desinfisert før det kan benyttes i nedbørfeltet.***

Hvert land kan ha utfyllende regler om desinfisering av fiskeredskap og båter.

Når det gjelder vannjettaggregat som har vært brukt i andre vassdrag, bør disse forbyes adgang til Tanavassdraget, i mindre man finner en effektiv løsning som kan sikre at disse desinfiseres.

Sak 63/2022: TF overvåking og feltprosjekter 2023

Drivtelling i sideelver i 2023

Med unntak av Máskejohka og de øverste sideelvene, mangler en rekke sideelver på norsk side av Tanavassdraget en årlig oppfølging av gytebestand. I flere av disse elvene kan laksebestanden enkelt registreres på en kostnadseffektiv måte ved drivtelling. I klare elver kan metodikken gi bedre resultater, enn for eksempel sonar, til prisen av ca. 2 dagslønninger for 2-3 personer.

En oppfølging av bestandene i flere sideelver ved drivtelling vil kunne gi mulighet å fastsette deres bestandsstatus, og bedre den generelle vurderingen for resten av vassdraget. I tillegg gir drivtelling en særegen mulighet til økt forståelse av laksens økosystem i disse elvene. Dette ved registrering av gytetidspunkt, registrering av gyte- og oppvekst habitat, registrering av andre arter, samt predatorer inkl. fugl og mink. Observerte rømt oppdrettslaks vil også kunne tas ut.

Prosjektet ville trenge et aktivt lag på 2 til 4 dykkere og logistisk bistand fra land. Det er et ønske om å involvere lokale fiskere eller oppsynet i dette arbeidet, for å forsterke lokal tilhørighet til prosjektet.

Av elvene som vurderes som egnet til tellemetodikken er: Leavvajohka, Lákšjohka, Báišjohka og Ástejohka. I tillegg kan referansestrekninger tas i Váljohka. Máskejohka er også aktuelt i tilfelle ingen annen tellemetodikk er planlagt.

Det bør avsettes tid til arbeidet i september, en to ukers periode.

Videreføring av kartleggingsfiske med småmaskede garn

Det kom tilbakemelding at kartleggingsfisket etter andre arter i Bávttajohka i 2022 ble redusert i forhold til det opprinnelig plan, det er dermed et ønske om å videreføre prosjektet i 2023.

Det ble gjennomført et kartleggingsfiske i Máskejávri for ca. 7 år siden i regi av TF. Ved bruk av samme metodikken kunne et kartleggingsfiske i kommende år fortelle om mulig endringer i fiskebestandene.

Direktørens innstilling

Kommende fiskesesong blir ressurskrevende ved uttaket av pukkellaks, om tiden streker, eller om prosjektene kan kombineres med andre oppdrag, bør disse prosjektene gjennomføres.

[Sak 64/2002: Jordbefaringer i høst. saker til oppfølging](#)

Resultatene fra jordbefaring i øvre og nedre del av Tanavassdraget ligger som vedlegg 2.

[Sak 65/ 2022: Forespørsel fra Austertana bygdelag om innlei av tjeneste fra TF](#)

Rådgiver har tidligere bistått bygdelaget i Austertana på dugnadsbasis med administrativ oppfølging knyttet til kommende revisjon av konsesjonsvilkår for vannkraftverket lokalisert i øvre del av Julelva, med mål om å bedre vilkår for sjørøye bestand.

Rådgiver fikk nylig forespørsel fra representanter fra bygdelaget, ved Asbjørn Larsen og Esther Utsi, om faglig bistand til videoovervåking av sjørøye oppgangen. Det vil si hjelp for installasjon og faglig vurdering av analyser.

Bygdelaget har fått tildelt midler for prosjektet og ettersport om å leie faglig tjeneste fra TF.

Direktørens innstilling

Rådgiver kan bistå Austertana bygdelaget ettersom kapasitet er til stedet og ikke går utover arbeidet knyttet til Tanavassdraget.

[Sak 66/2022: Hánsa Anti – Kárašjohka, søknad om tilskudd til forprosjekt «samiske ord/benevnelser som presist beskriver forskjellige deler av elva».](#)

Orientering om saken ettersom søknaden fra Hánsa Anti er funnet frem i forkant av møtet.

Vedlegg

Vedlegg 1: Foreslåtte område for sjørret fiske fra det finske delegasjon.

Saken er under bearbeiding og føres vidare opp.

Vedlegg 2. Resultat fra jordbefaring 2022

Saken er under bearbeiding og føres vidare opp